

УДК 343.77

S. Matvieiev

EVOLUTION OF THE NATIONAL CRIMINAL LEGISLATION IN THE FIELD OF PROTECTION OF HUNTING FAUNA AND THE FORMATION OF CORPUS DELICTI

С.В. Матвеев

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
ВНЗ «Національна академія управління»*

ЕВОЛЮЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ МИСЛИВСЬКОЇ ФАУНИ І ФОРМУВАННЯ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ

Постановка проблеми. Неконтрольоване масове знищення мисливської фауни призводить до катастрофічних екологічних та економічних наслідків, тому дослідження еволюції кримінально-правової охорони мисливської фауни може мати практичне значення при удосконаленні кримінально-правових норм, передбачених ст. 248 КК України, та практиці боротьби зі злочинним полюванням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У юридичній літературі вивченню питання кримінально-правової охорони мисливської фауни приділялась досить значна увага. Відповідні проблеми, в тій чи іншій мірі, досліджували такі вчені, як: В.І. Андрейцев, Т.Д. Бушуєва, С.Б. Гавриш, С.А. Голуб, В.Г. Гончаренко, В.К. Гришук, О.О. Дудоров, Є.М. Жевлаков, М.Й. Коржанський, О.М. Костенко, І.П. Лановенко, В.К. Матвійчук, В.Л. Мунтян, В.Д. Пакутін, Є.Л. Стрельцов, В.Я. Тацій, С.В. Трофімов, В.І. Шакун, Ю.С. Шемшученко, В.А. Широков та ін. Проте досі відсутні ґрунтовні пропозиції з удосконалення кримінального законодавства, що стосуються охорони, раціонального використання, відтворення й оздоровлення об'єктів тваринного світу.

Мета статті полягає у з'ясуванні еволюції вітчизняного кримінального законодавства у сфері охорони мисливської фауни та основних етапів формування складу злочину.

Основні результати дослідження. Кримінально-правова охорона мисливської фауни в нашій державі має глибоке історичне коріння. Проте не можна стверджувати, що історія української кримінально-правової науки вивчена досконало. В повній мірі це стосується й питання, що розглядається.

Як відомо, до нас не дійшло не тільки якого-небудь писаного закону, але навіть і згадки про якийсь конкретний закон до X ст. [24, с.7; 28, с.37], тому пошук витоків кримінально-правової охорони мисливської фауни на території нашої держави необхідно розпочинати з X століття. Літописи того часу згадують звіринці і ловища, в яких зберігалась дичина для князів та їх полювань, де ніхто не міг полювати без дозволу князя. Якщо захоплений переслідуванням звіря мисливець переходив кордони власних угідь, то він наражався на небезпеку бути вбитим (прикладом цього може бути смерть Люта, сина Свенельда, воєначальника із дружини Святослава (в 974 р.), який, помчав за звіром, потрапив на територію «ловищ» древлянського князя Олега і був ним убитий) [19, с. 15; 15, с. 31]. Таким чином, ці свідчення підтверджують недоторканність мисливських угідь [28, с. 37].

У «Руській Правді» Ярослава Мудрого є свідчення про певні обмеження з приводу добування звірів і птахів. Цей збірник вже передбачав штраф за крадіжку (браконьєрство) бобра. Причому за такі дії відшкодування були надто великі. За бобра брали кримінального штрафу стільки ж, як і за удар вільної людини мечем. Такий же штраф загрожував за полювання в чужому володінні або за знаходження там чужих знарядь лову [24, с.10].

Деякі відомості про кримінально-правову охорону зазначених природних об'єктів ми знаходимо в документах часів Київської Русі («О Уставе Великого князя Ярослава Владимировича о судах»), де значне місце займали норми щодо охорони бобра. За незаконне полювання на них на винних накладались великі штрафи: «А кто украдет бобр, 12 гривен продажи», або: «Аще будет россечена земля, или знаменем же ловлено, или сетью, то вервьы искати к себе татя, либо продажа плати» [27, с. 27–29]. Як відомо, в XI ст. бобер цінувався дорожче за дві корови, навіть дорожче за життя людини. Тоді ж були введені правила, що регламентували промисел диких птахів, гусей, качок, тетеруків [17, с. 3].

Поряд із заходами щодо охорони мисливських володінь і окремих цінних видів звірів, уже в цей період існували землі типу заповідників (наприклад, ще до наших днів збереглася в Києві назва одного із районів (територій) міста – «зверинец». На цій території в XI ст. стояв князівський палац «Красный двор», навколо якого простягалися заповідні ліси, де київські князі полювали на диких звірів. Звідсіля і походження назви району [25, с. 15]. У цей час відбулося набуття нормативними регуляторами суспільних відносин характеру писаного права, в тому числі і кримінального стосовно полювання (а також незаконного полювання) – своєрідна правова матерія набула конкретну форму [26, с. 266].

Кримінально-правова охорона мисливської фауни на території нашої держави має свої витoki, починаючи з XI ст., спочатку стосовно незаконного полювання на бобра, білок, куниць, зубрів, оленя, бізона, сайгака, лося, косулі, згодом – на промисел диких птахів: гусей, качок, тетеруків тощо.

З часом за Литовським статутом, який діяв і на території України, брались під охорону лебеді. За полювання на лебедя на особу накладався великий штраф, такий же штраф стягувався за знищення лебединого гнізда. Таким

чином, розширюється перелік предмета досліджуваного складу злочину, а також вперше вводиться кримінальна відповідальність за знищення місця розведення дичини – гнізда.

Як свідчать літописи, починаючи з середини XII ст. іноземці намагались оминати Україну, що була під татарською зверхністю [22, с. 28; 20, с. 4–5], тому свідчень про стан охорони диких птахів і звірів історія не залишила. Але немає і фактів, які б стверджували, що були відмінні закони, які передували монголо-татарському ярму.

У 1339–1380 рр. з метою збереження цінних видів тварин був організований стародавній заповідник Біловезька Пуща [16, с. 8–13; 15, с. 9–14; 14, с. 20]. Так, у Володимиро-Волинському князівстві з XIII ст. по XIV ст. почала складатись нова форма природокористування й охорона природних ресурсів, оскільки тут було повністю заборонене полювання на всі види тварин. Ці відомості підтверджують те, що така ознака складу злочину незаконного полювання, як полювання на території державного заповідника, бере свій початок на території нашої держави з XIII століття.

У XV ст. торгівля хутром, яку вела Русь з Європою і Азією, набуває все більшого значення в загальному економічному балансі держави [25, с. 23]. Полювання на дичину в XV ст. велось не тільки з метою добування цінного хутра, але й з метою заготівлю м'яса, хоча під впливом боротьби православного духовенства з «поєданиєм всякої скверны» м'ясо деяких видів звірів (білки, ховрашка, бобра, байбака) вже перестало вживатися [25, с. 24]. Проте промисел на зубрів, лосів, кабанів, оленів та інших копитних заохочувався, у зв'язку з чим ці звірі знищувалися у великій масі [25, с. 24].

Важливо звернути увагу на те, що в цей час в Україні не діяли Судебник 1467 р., Судебник 1550 р., Акти місцевого управління, «Стоглав», Акти Земських соборів, законодавство про правовий статус населення, законодавство про державний лад. Інші законодавчі акти, хоч і діяли, наприклад, Артикул військовий (законодавство періоду розвитку абсолютизму), але норми, що стосувались екологічного законодавства, в той час в ньому займали незначне місце.

У кінці XVI ст., особливо після укладання Люблінської унії, більша частина українських земель (Волинь, Київські і Чернігівські землі) відійшли до Польщі. Польські магнати захопили кращі землі Правобережної України, а пізніше і Лівобережної України (Полтавщину), і обклали українських селян тяжкими поборами і повинностями. В цей час у захоплених районах України, особливо в її західних областях, що мали всі можливості для інтенсивного розвитку мисливського промислу, польська шляхта всіляко забороняла промисел звіря народом [25, с. 26]. Мисливський промисел став привілеєм виключно панівної верхівки і одним із видів забави поміщиків-феодалів і польської шляхти [25, с. 26].

Центральні райони України, південніше Києва і Полтавської області, витіснили землеробством звірині ловища, хоча в 1622 р. землі вздовж Дінця з притоками являли собою звіропромисловці райони, які експлуатувалися «служивими людьми» [25, с. 26].

На території Галичини і Буковини у 1766 р. діяв кримінальний кодекс Австрії, а на території Закарпаття — поточне королівське законодавство «Урбаріум».

Якісна і кількісна зміна фауни України у XVIII ст. свідчить, що з цим століттям закінчилося і те різноманіття диких тварин, якими славилася наша країна в минулому [25, с. 28]. В XIX ст. у промислі диких звірів в Україні відбувається повний занепад [25, с. 29].

За доби Івана Мазепи вищезгадані законодавчі акти залишалися чинними на території України, хоча все більше, особливо після Полтавської трагедії, поширювалася на наш простір дія царського законодавства [18, 30]. Цей період розвитку нашої держави (початок XVIII ст. — початок XIX ст.) характеризується посиленням імператорської влади. 17 липня 1763 року було оголошено: «Марта с 1 числа до Петрова дня никому и нигде во всем государстве зверей и птиц, кроме хищных, не ловить» [21, с. 33]. Царськими указами були закладені ознаки місця і часу як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони цього складу злочину, тобто поширені ознаки місця на околиці столиць і вказані чітко ознаки часу.

Норми, що стосуються охорони дикої фауни, згадуються в Укладенні про покарання кримінальні і виправні 1845 року. Звичайно, в цьому нормативному акті діяння, що стосуються природних об'єктів, відносилися до кримінальних проступків і так званих «малозначних злочинів». Це стосується полювання в заборонений час, у недозволених місцях, забороненими способами або без дотримання приписів правил, із розоренням пташиних гнізд, продажу дичини, добутої в недозволеній час. Вперше згадуються порушення приписів правил, що свідчить про те, що вже починають складатися правила полювання.

Норми вищезгаданого нормативного акта щодо незаконного полювання були в подальшому перенесені в «Устав о наказаниях, назначаемых мировыми судьями 1864 г.» (ст. 57; покарання — стягнення 25 рублів).

Наприкінці XIX ст. — на початку XX ст. відбувається розробка цілої низки нормативних актів, що стосуються цього питання, більша частина яких так і не була прийнята.

В Україні в радянський період теж було прийнято низку законодавчих актів, що регулювали досліджуване питання. Так, 27 травня 1919 року, в день проведення з'їзду мисливців, був прийнятий декрет «Про строки полювання та права на мисливську зброю» та опубліковані «Правила та строки проведення полювання» [6]; 29 травня 1919 року підписана постанова Ради народних комісарів «Про строки полювання і права на мисливську зброю», а 20.07.1920 радянським урядом видається «Декрет про полювання», які регулювали як строки, так і види тварин для полювання [6]; 16 вересня 1921 року РНК РРФСР прийняла декрет «Про охорону пам'ятників природи, садів і парків», де були передбачені в законному порядку норми, що забороняли проведення полювання на заповідних територіях [7]. Ця законодавча база з 24 серпня 1922 року Президією ВЦВК була поширена на всю територію СРСР шляхом затвердження прийнятих на Другому Всеросійському з'їзді мисливців «Правил проведення полювання, його способів та засобів».

У цей період був прийнятий перший радянський кримінальний кодекс – КК РСФСР 1922 р., який у регламентації охорони досліджуваних нами відносин був певним кроком назад, де в ст. 99 КК у гл. «Державні злочини, підрозділ злочини проти порядку управління» передбачалася відповідальність у вигляді позбавлення волі або примусових робіт на строк до одного року з конфіскацією незаконно добутого, а також знарядь злочину, або штрафу 500 рублів золотом за порушення законів і обов'язкових постанов, встановлених в інтересах охорони мисливських звірів і птахів за полювання у недозволений час, у недозволених місцях і недозволеними способами і прийомами. У цьому документі сформульована норма з бланкетною диспозицією вперше.

У законі «Про ліси» від 3 листопада 1923 року передбачалась також відповідальність за незаконне полювання. В цьому законодавчому акті вперше в історії кримінально-правової охорони дикої фауни для позначення дій використовується такий термін, як «полювання».

10 лютого 1930 року ВЦВК та Радою народних комісарів РСФСР затверджено замість існуючих раніше правил і декретів «Положение об охотничьем хозяйстве РСФСР», що стало основним нормативним актом, який регулював мисливську діяльність у всіх союзних республіках до прийняття власних Положень (в Україні до 1959 р.) [10].

Наступним значним кроком у поліпшенні стану мисливського господарства та полювання були заходи, передбачені постановою Ради Міністрів СРСР від 11 травня 1959 року «О мерах по улучшению ведения охотничьего хозяйства» [9]. Тут слушно, на наш погляд, передбачено заборону в період з 15 листопада по 1 березня проводити будь-яке полювання на пернату перелітну дичину у місцях постійної її зимівлі. Ці приписи дещо розширили межу такої ознаки об'єктивної сторони цього діяння, як місце вчинення досліджуваного складу злочину.

13 липня 1959 року Рада Міністрів Української РСР прийняла постанову № 1047 «Про заходи щодо поліпшення ведення мисливського господарства в Українській РСР». Ним були затверджені Правила полювання на території Української РСР [11], які регламентували полювання на території України.

У Кримінальному кодексі Української РСР 1960 р. ст. 161 виділяється в окремий склад злочину «Незаконне полювання». Істотно в цьому складі злочину змінились об'єктивні і суб'єктивні ознаки. Значно розширився предмет злочину, до якого в законі віднесені мисливські звірі та птахи.

Рада Міністрів УРСР затвердила 8 серпня 1969 року Положення «Про полювання та мисливське господарство Української РСР» [12]. Ним розпочався період сучасного впорядкування охорони фонду мисливського тваринного світу в Україні.

Нормативним актом, що істотно збагатив зміст охорони, раціонального використання та відтворення таких об'єктів природи, як мисливські звірі та птахи, став Закон Української РСР від 27 листопада 1981 року «Про охорону та використання тваринного світу» [1]. На відміну від попереднього законодавства, яке розглядало предмет злочину, що стосується охорони тваринного світу – звірів і птахів – як ресурси, нове законодавство захищає відносини в

сфері охорони, раціонального використання, відтворення та оздоровлення тваринного світу, що знаходяться в умовах природної волі [13, с. 10; 23, с. 45-47].

Зазначена вище ст. 161 Кримінального кодексу Української РСР в редакції Указу від 12 січня 1983 року зазнала істотних змін [2]. Так, вона доповнена частиною другою, де вперше вказані такі кваліфікуючі ознаки, як «значна шкода», «особа, яка раніше була засуджена за незаконне полювання». А така ознака, що символізує предмет злочину «полювання на звірів і птахів, полювати на яких заборонено», стала у новій редакції кваліфікуючою. Додатково введена така ознака об'єктивної сторони, як місце вчинення злочину «полювання на території державного заповідника». Слід відзначити, що ця ознака вперше в такій редакції внесена до Кримінального кодексу Української РСР. Крім того, вперше знаходить місце і така ознака об'єктивної сторони, як засоби вчинення злочину, зокрема, «застосування автотранспортних засобів».

За час незалежності України слід відзначити низку нормативно-правових актів, спрямованих на вдосконалення мисливського промислу. Так, 3 березня 1993 року Верховною Радою України було прийнято Закон «Про тваринний світ», відповідно до якого Кабінет Міністрів України 20 липня 1996 року затвердив «Положення про мисливське господарство та порядок проведення полювання» [8]. Ці нормативні акти, на наш погляд, в основному сформулювали правову мисливську базу України.

Законом «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України з питань охорони навколишнього природного середовища» від 6 березня 1996 року частина друга ст.161 КК доповнена ще такою додатковою ознакою об'єктивної сторони складу злочину, як місце вчинення злочину, зокрема «на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду» [4].

На зазначеному етапі розвитку суспільства норми, що регулюють відносини щодо тваринного світу, регламентуються Законом України від 3 березня 1993 року «Про тваринний світ» [3]. Порядок здійснення полювання регулювалось «Положенням про мисливське господарство та порядок здійснення полювання», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 1996 року № 780 [8]. На зміну указанного Положення прийнятий Закон України від 22 лютого 2000 року «Про мисливське господарство та полювання» [5], який визначає правові, економічні та організаційні засади діяльності юридичних і фізичних осіб у галузі мисливського господарства та полювання. Закон давав суттєві роз'яснення щодо предмета складу злочину, строків (часу) полювання, місця полювання, щодо заборон на здійснення полювання, а також тлумачив терміни і визначення, що використовуються в цьому нормативному акті. Однак не можна стверджувати, що цей закон вирішив усі проблемні питання. На час написання статті в ньому вже нараховується десять змін і доповнень.

Також, на нашу думку, потребують удосконалення класифікаційний перелік предметів незаконного полювання й термінологічна база (значна шкода, заборонений час, недозволені місця, заборонені способи і знаряддя тощо).

З прийняттям чинного Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року досліджуваний злочин передбачається ст. 248 КК «Незаконне полювання», яка має такий зміст: «1. Порушення правил полювання, якщо воно заподіяло істотну шкоду, а також незаконне полювання в заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України, – карається штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк до трьох років з конфіскацією знарядь і засобів полювання та всього добутого».

2. Ті самі дії, якщо вони вчинені службовою особою з використанням службового становища, або за попередньою змовою групою осіб, або способом масового знищення звірів, птахів чи інших видів тваринного світу, або з використанням транспортних засобів, або особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, позбавленням волі на той самий строк з конфіскацією знарядь і засобів полювання та всього добутого».

Цією статтею вперше вводиться в основний склад злочину така ознака (наслідки), як істотна шкода, а також полювання на звірів і птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України. Крім того, знайшли закріплення такі нові ознаки: 1) вчинення злочину службовою особою з використанням свого службового становища; 2) дії, вчинені за попередньою змовою групою осіб; 3) вчинення злочину способом масового знищення звірів, птахів чи інших видів тваринного світу; 4) з використанням транспортних засобів. Також введений в обіг термін «інших видів тваринного світу».

З'явилася й примітка щодо визначення істотної шкоди. Істотною шкодою у цій статті, якщо вона полягає у заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Але не слід нехтувати тим, що завдання значної шкоди незаконним полюванням тягне за собою величезні затрати на відтворення мисливських звірів і птахів, в тому числі збільшує загальні витрати на ведення мисливського господарства в Україні за рахунок державного бюджету. А це, у свою чергу, створює значне його збільшення, тому ми не впевнені, що наведене формулювання істотної шкоди враховує такі критерії: 1) велика вартість предмета незаконного полювання (за таксовими цінами); 2) велика кількість добутого незаконним полюванням; 3) особлива цінність звірів і птахів (через їх зникнення); 4) особлива екологічна цінність звірів і птахів (через їх зникнення); 5) незначна поширеність породи (виду) в даній місцевості; 6) труднощі до репродукції певної породи (виду); 7) затрати на покриття збитків фондів мисливських господарств і державного бюджету на відтворення мисливських тварин.

Крім того, ми вважаємо, що останні зміни до ст. 248, внесені Законом України № 1019-VIII від 18.02.2016 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання рекоменда-

цій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення процедури арешту майна та інституту спеціальної конфіскації», якими в абзаці другому частин першої та другої ст. 248 слова «з конфіскацією знарядь і засобів полювання та всього добутого» виключили, є певним кроком назад у сфері охорони мисливської фауни.

Що ж стосується цієї проблеми на європейському та загальносвітовому рівнях, то дане питання порушувалося неодноразово в зарубіжних науково-правових джерелах і на міжнародних практичних конференціях [29; 30; 31; 32; 33], але вирішення цієї проблеми в зарубіжних практиках неоднозначне та потребує більш детального опрацювання.

Висновки. Формування складу злочину, передбаченого ст. 248 КК України, не усунуло цілої низки проблем, які стоять перед правоохоронними органами та судами при застосуванні закону, а також ставить багато питань до законодавця, який не врахував історичний досвід у зазначеній сфері. Законодавство з охорони мисливської фауни потребує негайного вдосконалення. Положення, що знайшли відображення в цій статті можуть допомогти з формулюванням пропозицій до чинного Кримінального кодексу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про охорону та використання тваринного світу: Закон УРСР від 27 листопада 1981 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1981. – № 49. – Ст. 835.
2. Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1983. – № 4. – Ст. 50.
3. Про тваринний світ: Закон України від 3 березня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 18. – Ст. 191.
4. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України з питань охорони навколишнього природного середовища: Закон України від 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 15. – Ст. 70.
5. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22 лютого 2000 року // Голос України. – 2000. – 28 березня // ОВУ. – 2000. – № 12. – Ст. 442.
6. Про строки полювання та право на мисливську зброю: Декрет від 27 травня 1919 року РНК РРФСР. – 1919. – № 21. – Ст. 256.
7. Про охорону пам'яток природи, садів та парків: Декрет від 16 вересня 1921 року РНК РРФСР. – 1921. – № 65. – Ст. 492.
8. Положення про мисливське господарство та порядок здійснення полювання (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 1997 року № 780) // Збірник постанов Уряду України. – 1997. – № 15. – Ст. 397.
9. О мерах по улучшению ведения охотничьего хозяйства: Постановления Совета Министров СССР от 11 мая 1959 года // СП СССР. – 1959. – № 10. – С. 62.
10. Положення про мисливське господарство Української РСР: Затв. постановою Ради Міністрів УРСР від 13 лютого 1960 року // Збірник постанов УРСР. – 1969. – № 2. – Ст. 21.
11. Правила полювання на території Української РСР: Затв. постановою Ради Міністрів УРСР від 13 липня 1960 року «Про заходи по поліпшенню ведення мис-

ливського господарства в Українській РСР» // Збірник постанов УРСР. – 1960. – № 7. – Ст.91.

12. Положення про полювання та мисливське господарство Української РСР: Затв. постановою Ради Міністрів УРСР від 8 серпня 1969 року // Збірник постанов УРСР. – 1969. – № 8. – Ст.106.

13. *Бондаренко В.Д., Делеган И.В., Кравченко С.Н.* Охрана животного мира: Организационные и правовые вопросы: методические указания. – К.: УМКВО, 1989. – 62 с.

14. *Борейко В.Е.* «Царские охоты»: от Владимира Мономаха до Владимира Щербицкого. – М.: Политика, 1995. – 56 с.

15. *Врангель В.Е.* История лесного законодательства Российской Империи. – СПб., 1841. – 163 с.

16. *Конисский Георгий.* История Русов. – К.: РИФ. «Дзвін», 1991. – 313 с.

17. *Коржанський М.Й.* Об'єкт і предмет злочину: Монографія. – Д.: Юрид. акад. Міністерства внутрішніх справ; Ліра ЛТД, 2005. – 252 с.

18. *Коржанський М.Й.* Кримінальне право України: Частина Особлива. – К.: Генеза, 1998. – 592 с.

19. *Корнеев А.П.* История промысла диких зверей на Украине. – К.: Изд-во Киевского госуниверситета, 1953. – 38 с.

20. *Крип'якевич І., Дольницький М.* Історія України. – 2-е вид. – Львів: Меморіал, 1991. – 560 с.

21. *Лобочев С.В., Сорока Б.П.* Из истории охотничьего права: Охотничий спорт в Советской Армии. – М.: Воениздат, 1960. – 55 с.

22. *Матвейчук В.К.* Уголовно-правовая борьба органов внутренних дел с преступным загрязнением водных объектов. – К.: Украинская академия внутренних дел, 1992. – 80 с.

23. *Ньымселу Ф.Р.* Правовая охрана животного мира в Эстонской ССР и ее практические результаты в области охотничьего хозяйства // Правовая охрана окружающей среды при социализме. – М.: Изд-во АН СССР, 1984. – С. 45–47.

24. Памятники Русского права / Под ред. С.Ю. Юшкова. – М.: Юридлит., 1952. – Вып.1. – 287 с.

25. *Пасек Т.С.* Трипільські поселення Коломийщина // Трипільська культура. – К., 1941. – Т. 1. – С. 40.

26. *Пионтковский А.А.* Объективная сторона состава преступления // Курс советского уголовного права: в 6 т. – М.: Изд-во «Наука», 1970. – Т. 2. – С. 131–138.

27. Российское законодательство X–XX веков: в 9 т. – Т.1. – Законодательство Древней Руси. – М.: Юрид.лит., 1984. – 430 с.

28. *Фроянов И.Я.* Киевская Русь: Очерки социально-политической истории. – Л.: Изд-во Ленинградского государственного университета, 1980. – 325 с.

29. International Symposium on Trends and Perspectives in Development Science and Technology and their Impact on the Solution of Contemporary Global Problems // Report 7, USSR. – Tallin, 1979. – Jan. 8–12. – P. 1–4.

30. Diario Oficial de 27 de enero de 1984. – P. 80–101.

31. *Jozeph Raz.* Concept of a Legal System / Raz Jozeph. – Oxford, 1970. – 70 p.

32. *Kiss A.* Survey of Current Developments in International Environmental Law / A. Kiss. – Morges. 1976. – 49 p.

33. Lehrbuch des Strafrechts der Deutschen Demokratischen Republik. Allgemeine Teil. – Berline, 1957. – 312 s.

REFERENCES

1. Pro okhoronu ta vykorystannia tvarynnoho svitu: Zakon URSSR vid 27 lystopada 1981 roku // Vidomosti Verkhovnoi Rady URSSR. – 1981. – № 49. – St. 835.
2. Pro vnesennia zmin i dopovnen do Kryminalnoho kodeksu Ukrainiskoi RSR // Vidomosti Verkhovnoi Rady URSSR. – 1983. – № 4. – St. 50.
3. Pro tvarynnyi svit: Zakon Ukrainy vid 3 bereznia 1993 roku // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1993. – № 18. – St. 191.
4. Pro vnesennia zmin i dopovnen do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy z pytan okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha: Zakon Ukrainy vid 1996 roku // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1996. – № 15. – St. 70.
5. Pro myslyvske hospodarstvo ta poliuvannia: Zakon Ukrainy vid 22 liutoho 2000 roku // Holos Ukrainy. – 2000. – 28 bereznia // OVU. – 2000. – № 12. – St. 442.
6. Pro stroky poliuvannia ta pravo na myslyvsku zbroiu: Dekret vid 27 travnia 1919 roku RNK RRFSR. – 1919. – № 21. – St. 256.
7. Pro okhoronu pam'iatnykiv pryrody, sadiv ta parkiv: Dekret vid 16 veresnia 1921 roku RNK RRFSR. – 1921. – № 65. – St. 492.
8. Polozhennia pro myslyvske hospodarstvo ta poriadok zdiisnennia poliuvannia (zi zminamy i dopovnenniamy, vnesenymy postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 bereznia 1997 roku № 780) // Zbirnyk postanov Uriadu Ukrainy. – 1997. – № 15. – St. 397.
9. O merah po uluchsheniju vedenija ohotnich'ego hozhajstva: Postanovlenija Soveta Ministriv SSSR ot 11 maja 1959 goda // SP SSSR. – 1959. – № 10. – S. 62.
10. Polozhennia pro myslyvske hospodarstvo Ukrainiskoi RSR: Zatv. postanovoiu Rady Ministriv URSSR vid 13 liutoho 1960 roku // Zbirnyk postanov URSSR. – 1969. – № 2. – St. 21.
11. Pravyla poliuvannia na terytorii Ukrainiskoi RSR: Zatv. postanovoiu Rady Ministriv URSSR vid 13 lypnia 1960 roku «Pro zakhody po polipshenniu vedennia myslyvskoho hospodarstva v Ukrainiskii RSR» // Zbirnyk postanov URSSR. – 1960. – № 7. – St. 91.
12. Polozhennia pro poliuvannia ta myslyvske hospodarstvo Ukrainiskoi RSR: Zatv. postanovoiu Rady Ministriv URSSR vid 8 serpnia 1969 roku // Zbirnyk postanov URSSR. – 1969. – № 8. – St. 106.
13. *Bondarenko V.D., Delegan I.V., Kravchenko S.N.* Ohrana zhivotnogo mira: Organizacionnye i pravovye voprosy: metodicheskie ukazaniya. – K.: UMKVO, 1989. – 62 s.
14. *Borejko V.E.* «Carskie ohoty»: ot Vladimira Monomaha do Vladimira Shherbickogo. – M.: Politika, 1995. – 56 s.
15. *Vrangel' V.E.* Istorija lesnogo zakonodatel'stva Rossijskoj Imperii. – SPb., 1841. – 163 s.
16. Konisskij Georgij. Istorija Rusov. – K.: RIF «Dzvin», 1991. – 313 s.
17. *Korzhanskyi M.I.* Ob'iekt i predmet zlochynu: Monohrafiia. – D.: Yuryd. akad. Ministerstva vnutrishnikh sprav; Lira LTD, 2005. – 252 s.
18. *Korzhanskyi M.I.* Kryminalne pravo Ukrainy: Chastyna Osoblyva. – K.: Heneza, 1998. – 592 s.
19. *Korneev A.P.* Istorija promysla dikih zverej na Ukraine. – K.: Izd-vo Kievskogo gosuniversiteta, 1953. – 38 s.
20. *Kryp'iakevych I., Dolnytskyi M.* Istoriiia Ukrainy. – 2-e vyd. – Lviv: Memorial, 1991. – 560 s.

21. *Lobochev S.V., Soroka B.P.* Iz istorii ohotnich'ego prava: Ohotnichij sport v Sovetskoj Armii. – M.: Voenizdat, 1960. – 55 s.

22. *Matvejchuk V.K.* Ugolovno-pravovaja bor'ba organov vnutrennih del s prestupnym zagruzneniem vodnyh ob#ektov. - K.: Ukrainskaja akademija vnutrennih del, 1992. – 80 s.

23. *Nymmselu F.R.* Pravovaja ohrana zhivotnogo mira v Jestonskoj SSR i ee prakticheskie rezul'taty v oblasti ohotnich'ego hozjajstva // Pravovaja ohrana okruzhajushhej sredy pri socializme. – M.: Izd-vo AN SSSR, 1984. – S. 45–47.

24. Pamjatniki Russkogo prava / Pod red. S.Ju. Jushkova. – M.: Jurid.lit., 1952. – Vyp. 1. – 287 s.

25. *Passek T.S.* Trypilski poselennia Kolomyishchyna // Trypilska kultura. – K., 1941. – T. 1. – S. 40.

26. *Piontkovskij A.A.* Ob#ektivnaja storona sostava prestuplenija // Kurs sovetskogo ugolovnogogo prava: v 6 t. – M.: Izd-vo «Nauka», 1970. – T.2. – S. 131–138.

27. Rossijskoe zakonodatel'stvo H-HH vekov: v 9 t. – T. 1. – Zakonodatel'stvo Drevnej Rusi. – M.: Jurid.lit., 1984. – 430 s.

28. *Frojanov IJa.* Kievskaja Rus': Oчерki social'no-politicheskoj istorii. – L.: Izd-vo Leningradskogo gosudarstvennogo universiteta, 1980. – 325 s.

29. International Symposium on Trends and Perspectives in Development Science and Technology and their Impact on the Solution of Contemporary Global Problems // Report 7, USSR. – Tallin, 1979. – Jan. 8–12. – P. 1–4.

30. Diario Oficial de 27 de enero de 1984. – P. 80–101.

31. *Jozeph Raz.* Concept of a Legal System / Raz Jozeph. – Oxford, 1970. – 70 p.

32. *Kiss A.* Survey of Current Developments in International Environmental Law / A. Kiss. – Morges. 1976. – 49 p.

33. Lehrbuch des Strafrechts der Deutschen Demohratischen Republik. Allgemeine Tell. – Berline, 1957. – 312 s.

Матвеев С.В. Еволюція вітчизняного кримінального законодавства у сфері охорони мисливської фауни і формування складу злочину

У статті висвітлюється еволюція вітчизняного кримінального законодавства та надається характеристика сучасного стану проблеми кримінально-правової охорони у сфері охорони мисливської фауни. Розглядаються історичні аспекти формування складу злочину, що передбачений ст. 248 чинного кримінального кодексу.

Ключові слова: незаконне полювання, мисливська фауна, кримінальне законодавство, склад злочину.

Матвеев С.В. Эволюция отечественного уголовного законодательства в сфере охраны охотничьей фауны и формирование состава преступления

В статье освещается эволюция отечественного уголовного законодательства и дается характеристика современного состояния проблемы уголовно-правовой охраны в сфере охраны охотничьей фауны. Рассматриваются исторические аспекты формирования состава преступления, предусмотренного ст. 248 уголовного кодекса.

Ключевые слова: незаконная охота, охотничья фауна, уголовное законодательство, состав преступления.

Matvieiev S. Evolution of the national criminal legislation in the field of protection of hunting fauna and the formation of corpus delicti

The article deals with the evolution of the national criminal legislation and describes the current state of the problem of criminal legal protection in the field of protection of hunting fauna. The author studies the historical aspects of creation of corpus delicti provided by Article 248 of the current Criminal Code.

Keywords: *Illegal hunting; Hunting fauna; Criminal law; Corpus delicti.*

Стаття надійшла до редакції 18.05.2016.

INSTRUCTIONS TO AUTHORS OF THE «JURIDICAL SCIENCE» JOURNAL NEW REQUIREMENTS FOR ARTICLES

Articles sent to the Editor of «Juridical science», according to the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine decree №7D05/1 dated January 15, 2003 «On increasing demands for specialized issues listed in HAC of Ukraine» should include the following:

- A scientific article should be relevant, with clearly defined problematic issues, include scientific positions developed by the author, the conclusions of scientific and practical importance of scientific work; including determination of UDC.

- The paper should include the following elements:
  - a problem and its relation to important scientific and practical tasks;
  - analysis of recent researches and publications on the issue to be considered;
  - definition of specific issues that are not solved in the problem for research chosen;
  - formulation of the objectives of the article;
  - summary of the main conclusions of the study;
  - conclusions of this study;
  - in the article should be no less than 15 references;
  - internal structure – sections with names or selected parts.
- Name, surname and title of the article in addition to the Ukrainian language should be also in English.

- References to this or that research should be placed in brackets according to the number of mentioning in the list of references with indication of appropriate page ([3, p. 12]).

A list of sources at the end of the article are compiled in accordance with International Standard of Ukraine DSTU GOST 7.1:2006 «A System of Standards on Information, Librarianship and publishing. A Bibliographic Notation. A Bibliographic Description. General Requirements and Rules of Composition». Also in the source list has to be at least 5 English language references.

- After he references are added abstracts and keywords in three languages (Ukrainian, Russian and English).

- Abstracts should include: an author's name, a title of the article in (Ukrainian, Russian and English) languages. The authors should pay attention that there should be an abstract in English and half a page A-4 (in a separate file).

- The English text should be executed at the professional level of language proficiency. In the case of a text translated, for example, through the Internet Translator (Google, etc.), or unprofessional, the article will not be accepted for publication.

The article and the abstract should be named:

1. issue number should be placed before the name (11, 4, 7, etc.);
2. dot after the number of issue you should place 2 last figures of the year (14, 15, etc.);
3. underscores (_), then the type of document note – abstract topic – Article;
4. after the title of the articles, underscores (which separate code with the author's name) you should place the author's last name, name in English and initials.

Example: 11.14_note_Olenenko A.doc (where «note» – markS annotations) or 11.14_topic _ Olenenko A.doc. (Where the topic – refer to the article).

- Publication (title, information about author, text, references, abstract, and keywords) should not exceed 20-30 000 signs.

Additions to the scientific article:

- An electronic version of the article in a format MS Word (docx or doc);
- Information about the author in Ukrainian and English (surname, first name, middle name (in full), academic degree, academic status, place of work and position, mailing address, telephone number);

- A statement signed by the author (s) that sent the article is had been not printed and have not given to any other editions;

- a photo of the author (s) in the format jpg, tif;

- Qualitative illustrative materials supplied by a name and number suitable for scanning;
- Extract from the minutes of the Department with recommendation of the article for publication, duly certified (for the Articles of Ph.D., graduate students and adjunct academic degree).

- An article submitted to the editor without complying with these requirements shall not be published.

- All the authors to note: when supplying article necessarily indicate a brief information about the author, telephone and your own e-mail to ease communication with authors.

Editors reserve the right to review, edit, and reduce decline articles.

For authenticity of the article the author is responsible for.

The royalties are not paid for the publication.

Reprints of published materials in the journal are made only with the permission of the author and the publisher.

Available materials are not returned.

Higher education institution «National Academy of Management»

SCIENTIFIC JOURNAL OF LAW

«Juridical science»

03151, Kyiv, Vinnytska street, 10

Тел. (044)246-24-34